

מגן ולא יראה מדליות שירות הביטחון הכללי

מאת אפי שחק

עשייתו של שירות הביטחון הכללי שזורה בסיפורה של המדינה מאז ועד היום. עשייה זו, מתבצעת תחת מעטה כבד של חשאיות, על פי סיסמת הארגון "מגן ולא יראה" (מדברי ראש שירות הביטחון הכללי באתר הארגון).

עם הכרזת המדינה הוקם שירות הביטחון הכללי על בסיס שירות המודיעין של "ההגנה" והיחידה לביטחון פנים "מחץ", שהוקמה אחרי פירוק "ההגנה" ופעלה עד לכינונו של שירות הביטחון. ה-ש.ב. היה זרוע של צה"ל (יחידה 184) ובראשו הועמד סגן-אלוף איסר הלפרין (הראל). מסמך היסוד של הש.ב. נכתב ב-17 בפברואר 1949 ובו כתב הראל אל הרמטכ"ל יעקב דורי כי בהתייעצות אצל דוד בן-גוריון סוכם להקים "שירות ביטחון". ההוראה בוצעה כעבור כשלושה שבועות, בצו של האלוף דוד צדוק, ראש אגף מטה (אג"מ), שהורה על הקמת "שירות ביטחון כללי". בשנת 1950 הוצא השירות ממסגרת צה"ל, והועבר לאחריותו של ראש הממשלה. במהלך מלחמת העצמאות עסק השירות רק בביטחון פנים, ולאחר המלחמה הוקמה בו גם מחלקה לריגול נגדי ונמסר לו גם הטיפול בנושאים מודיעיניים הקשורים בערביי ישראל.

שירות הביטחון ה-ש.ב., נקרא בראשית ימיו "שין-בית" וכך הוא מכונה עד היום בכמה שפות זרות. באנגלית נהוגים מספר תרגומים לשמו של השב"כ, בהם GSA = General Security Agency, GSS = General Security Service, ISA = Israeli Security Agency והתרגום הרשמי של השב"כ ISA = Israeli Security Agency.

סמל הארגון

סמל הארגון הוא עיגול ובתוכו חצי המנורה (המיוצגת על ידי שלושה קנים וחלק מהקנה האמצעי), כמחצית של סמל הלאום. צבעי הסמל כחול-תכלת-לבן כצבעים הלאומיים של ישראל. בסמל מופיע מוטו הארגון, הציטוט "מגן ולא יראה", המבטא את דרך הפעילות החשאית שלו. מילים אלו לקוחות משירת דבורה: "מִגֵּן אִם יִרְאָה וְלֹא יִרְאָה" (שופטים פרק ה' פסוק ח).

בשנת 1973 החלה החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות להנפיק לארגון מדליות רשמיות להענקה למשתתפי מבצעים מיוחדים ולפורשים לגמלאות. ההנפקות נמשכו לפחות עד שנת 1991 בגרסאות שונות, כאשר בשנת 1988 בוצעה הנפקה יחודית נוספת להענקה לעובדים במלאת 40 שנים למדינה ובשנת 1990 בוצעה הנפקה יחודית נוספת ליחידה הממלכתית לאבטחת אישים לרגל כנס היחידה לדורותיה בו חולקה המדליה לבוגרי היחידה לפי רשימה שמית.

הנפקות אלה נכללות בקטגוריית המדליות הרשמיות שלא הונפקו לציבור. בפועל, בשונה ממדליות רשמיות אחרות בקטגוריה זו, מדליות אלה לא פורסמו מעולם בקטלוגי החברה ובפרסומים הרשמיים של החברה ונתרו עלומים מבחינת הגרסאות והכמויות שהונפקו, למעט פרסומים חלקיים בקטלוג קאגן Kagan ההיסטורי ובמכירות פומביות וכן פרסומים מאוחרים ע"י החברה הישראלית, שגם הציגה את המדליות באתר אינטרנט, לאחר שהחברה הממשלתית נסגרה וההנפקות הרשמיות במתכונת ההיסטורית נפסקו.

מדלית השב"כ משנת 1973 הונפקה לאורך השנים עד שנת 1990 ב-3 גרסאות ראשיות עם הטבעה זהה בצד הגב, אך הטבעה עם הבדלים שונים בצד הפנים וכן בכמה תתי גרסאות הנבדלות במתכת ובמספור בדופן. המדליה להענקה לעובדים משנת 1988, במלאת 40 שנה למדינה, הונפקה בגרסה אחת בכסף והמדליה משנת 1990 הונפקה ליחידה לאבטחת אישים ב-2 גרסאות, גרסה אחת בטומבק וגרסה אחת בכסף. להלן פירוט המדליות והגרסאות השונות שהונפקו לאורך השנים:

מדלית שב"כ גרסה ראשונה 1973

גרסה ראשונית זו הינה הנדירה מבין כל הגרסאות. צד הפנים – משטח מדורג, אשר צידו הימני משמש לחריטת הקדשה ובצידו השמאלי הכיתוב "מדינת ישראל" בחלק העליון ו"שירות בטחון כללי" בחלק התחתון. צד הגב – משותף לכל הגרסאות. מכיל את סמל הארגון (חצי מנורה) ומוטו הארגון "מגן ולא יראה". דופן – חלק ללא כיתוב או מספור.

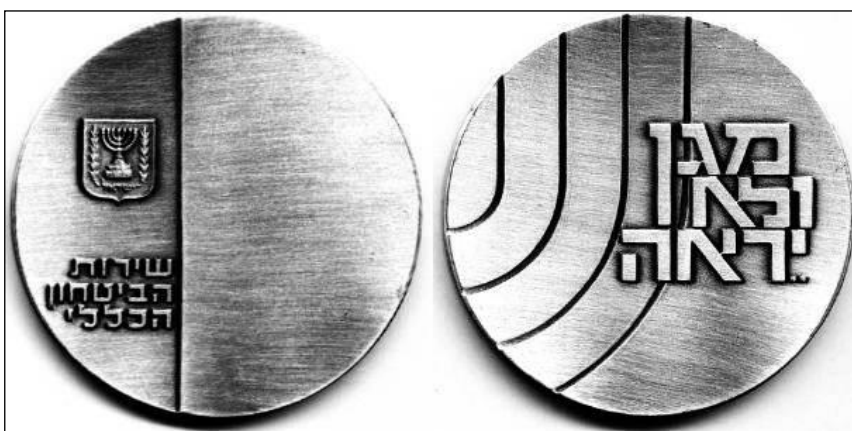
קוטר – 59 מ"מ, משקל – 100 גרם, מתכת – טומבק, כמות – מגרסה זו הונפקו כנראה 10 יחידות בודדות בלבד.

מדלית שב"כ גרסה שניה 1973-77

צד הפנים – מופיע סמל המדינה בחלק העליון במקום הכיתוב "מדינת ישראל" והכיתוב "שירות בטחון כללי" בחלק התחתון. צד הגב – זהה לגרסה הראשונה. דופן – "מדינת ישראל", סמל המדינה, עם/בלי מספור. קוטר – 59 מ"מ, משקל – 100 גרם, מתכת – טומבק, כמות – 255 ללא מספור ו-500 עם מספור, מתכת – טומבק ציפוי כסף, כמות – 5.

מדלית שב"כ גרסה שלישית 1991

צד הפנים – סמל המדינה בחלק העליון והכיתוב "שירות הביטחון הכללי" (יוד במילה "ביטחון" ו-הא הידיעה) בחלק התחתון. צד הגב – זהה לגרסה הראשונה. דופן – זהה לקודם, מספור ומתכת. קוטר – 59 מ"מ, משקל – 100 גרם, מתכת – טומבק ציפוי כסף, כמות – 1,086 (לא ידועה כמות ללא ציפוי).

מדלית שב"כ 40 שנה למדינה 1988

המדליה הונפקה להענקה לעובדי השב"כ במלאת 40 שנה למדינת ישראל.

צד הפנים – מפת המדינה, מבנה מטה השב"כ, הכיתוב "שלום, וביטחון לכל" עם הדגשת אותיות הארגון **שבכ** בכתב גדול.

צד הפנים – בתוך מסגרת מרובעת סמל חגיגות ה-40 למדינה והכיתוב "שנה טובה". בחלק התחתון לאורך ההיקף הכיתוב "ערב רה"ש תשמ"ט 1988-89".

דופן – "מדינת ישראל", סמל המדינה, "STATE OF ISRAEL" המתכת "כסף 935 SILVER" ומספר המדליה. קוטר – 34 מ"מ, משקל – 22 גרם, מתכת – כסף 935, כמות – לא ידועה כמות סופית, המדליה הוצעה גם למכירה לציבור ע"י החברה הישראלית מתוך מלאי קיים.

מדלית שב"כ ליחידה הממלכתית לאבטחת אישים 1990

המדליה הונפקה ליחידה הממלכתית לאבטחת אישים לרגל כנס היחידה לדורותיה.

צד הפנים – דמות נושאת תיק ומאחוריה דמות "צל" המאבטחת אותה. מימין הכיתוב "היחידה הממלכתית לאבטחת אישים" ובחלק העליון לאורך ההיקף הכיתוב "מדינת ישראל שירות ביטחון כללי".

צד הגב – משטח מדורג, במרכזו הציטוט "בהשקט ובבטחה" והמקור "ישעיהו ל' ט"ו", בחלק העליון סמל היחידה ובחלק התחתון לאורך ההיקף הכיתוב

באנגלית "IN QUIETNESS AND IN CONFIDENCE".

מדלית טומבק: קוטר – 59 מ"מ, משקל – 98 גרם, מתכת – טומבק, כמות – לא ידועה כמות סופית.

דופן – ר"ת שם החברה "ח.מ.מ.מ. I.G.C.M.C." המתכת "ארד BRONZE" ומספר המדליה.

מדלית כסף: קוטר – 37 מ"מ, משקל – 26 גרם, מתכת – כסף 935, כמות – 500.

דופן – ר"ת שם החברה "ח.מ.מ.מ. I.G.C.M.C." המתכת "כסף 935 SILVER" ומספר המדליה.

בנוסף להנפקות הרשמיות השונות של החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות, ניתן למצוא הנפקות פרטיות שונות של הארגון, שהוזמנו במיטבעות פרטיות, לאחר סגירת החברה הממשלתית. מדליות הארגון הינן פריטי אספנות מבוקשים ונסחרים במחירים גבוהים ביחס למדליות אחרות.